

ART – SPOLEK UMĚLECKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ
NÁDRAŽNÍ 1300
BYSTRICE NAD PERNŠTEJNEM, 593 01
777 122 105
ART-SPOLEK@SEZNAM.CZ

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA

**STUDIJNÍ CESTA - VÝMĚNA ZKUŠENOSTÍ A DOBRÉ PRAXE
V OBLASTI UMĚLECKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ**

25. – 30. srpna 2016

Obsah

Informace o projektu	3
Partnerské strany	4
Řešitelský tým	5
Naplnění programového obsahu projektu	6
Naplnění cílů a výstupů	7
Oblast smyčcových a strunných nástrojů v Bergen Kulturskole	10
Oblast sólového a sborového zpěvu v Bergen Kulturskole	11
Oblast výtvarného vzdělávání	12
Oblast dřevěných dechových nástrojů	13
Oblast hudební teorie a nauky	14
Oblast detašovaných pracovišť, dechové nástroje	15
Oblast výuky hra na klavír, dechový orchestr a žestové nástroje	17
Závěr a shrnutí	18

INFORMACE O PROJEKTU

NÁZEV PROJEKTU:

STUDIJNÍ CESTA - VÝMĚNA ZKUŠENOSTÍ A DOBRÉ PRAXE V OBLASTI UMĚLECKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

TERMÍN:

25. - 30. 8. 2016

MÍSTO REALIZACE:

Norsko - Bergen, Troidhaugen

PARTNERSKÉ STRANY:

Art – spolek uměleckého vzdělávání, Nádražní 1300, Bystřice nad Pernštejnem, 59301
Bergen Kulturskole, Strømgaten 19, 5015 Bergen

ANOTACE PROJEKTU:

Iniciativa I. – Studijní cesta zaměřená na výměnu zkušeností a praxe v uměleckém vzdělávání, na poznání, navázání vzájemné spolupráce a výměnu dobré praxe dvou institucí v oblasti uměleckého vzdělávání – českého neziskového sdružení ART – spolek uměleckého vzdělávání a norské BERGEN KULTURSKOLE zřizované obcí Bergen Kommune. V průběhu šestidenní Iniciativy proběhla čtyřdenní jednání, pedagogická konference, ukázky výukových metod v norském uměleckém školství formou hospitací, představení činnosti školy v kulturní oblasti, diskuze jednotlivých odborníků o praxi a pedagogických metodikách v obou zemích. V rámci studijní cesty byl prostor věnovaný také poznání norského výtvarného umění formou návštěvy KODE - uměleckého muzea v Bergenu a hudebního umění formou návštěvy pietního místa největšího norského hudebníka v dějinách – Edvarda Griega v Troidhaugen. První a poslední den byl v rámci cestování řešitelského týmu do a z Norska.

Iniciativa II. zahrnuje externí službu konsektivního tlumočení z a do norštiny.

Podpořeno z EHP a Norských fondů 2009 – 2014
v rámci Fondu pro bilaterální spolupráci na národní úrovni

PARTNERSKÉ STRANY

Česká republika: Art – spolek uměleckého vzdělávání

je neziskovou organizací, která byla založena v roce 2014. Právní formou se jedná o spolek, zapsaný u Krajského soudu v Brně (dne 16. 9. 2014, spis. zn.: L 19981). Účelem a hlavními cíli spolku je vzdělávání v uměleckých oborech, oživení kulturního dění v regionu a spolupráce s kulturními a vzdělávacími institucemi.

Jde o volné sdružení poskytovatelů, lektorů a zájemců o vzdělávání v uměleckých oborech, především v oblasti hudební, výtvarné, ale také alternativních směrů, jako je arteterapie nebo mezigenerační propojení v oblasti uměleckého vzdělávání. Organizace poskytuje rozšíření možností pro umělecké vzdělávání dané klasickým vzdělávacím systémem českého uměleckého školství (5 až 18 let). Nabízí vzdělávání také těm, kteří nespádají do hlavního vzdělávacího proudu, a to bez omezení věku – tedy dospělým zájemcům o umění, seniorům, ale také dětem školního a předškolního věku již od 3 let, nebo těm, kteří mají zájem o individuální nastavení vzdělávacích potřeb v některém uměleckém oboru.

Art – spolek uměleckého vzdělávání pořádá kurzy v uměleckých oborech, vzdělávací aktivity, setkání a semináře, které jsou určeny jak začátečnickům, tak i pokročilejším účastníkům. Pro každý školní rok jsou vypsány okruhy kurzů, které probíhají časově v I. pololetí od října do ledna a v II. pololetí od února do května, tedy formou semestrální výuky podle akademického roku.

Lektoři jednotlivých kurzů jsou aprobovaní profesionálové v umění, absolventi konzervatoří, AMU či VŠ uměleckým zaměřením a mají dlouholeté zkušenosti v oboru, který vyučují. Spolek spolupracuje jak se školstvím v regionu Bystřicko, především se Základní uměleckou školou v Bystřici n. P., tak i s kulturními organizacemi.

Norsko - Bergen Kulturskole

je vzdělávací institucí v oblasti umění zřizovanou pro region Bergen Kommune. Poskytuje umělecké vzdělávání v hlavních uměleckých směrech (hudba, výtvarné umění, divadlo, tanec) formou inkluzivního a různorodého učení, podporuje širokou škálu tvůrčího uměleckého projevu u dětí a dospívajících. Pořádá pravidelné kulturní aktivity a spolupracuje se základními školami a kulturními institucemi v Bergen Kommune.

Oficiálně i legislativně patří škola do norského státního systému vzdělávání, ale její role je také jako významná součást soukromého a neformálního života rodin a organizací regionu. Systém vzdělávání je dělený na akademický rok – na podzimní a jarní semestr. Žáci jsou převážně ve věku od 6 do 16 let, nabízený je také program hudba v mateřské škole.

Škola nabízí individuální i skupinové lekce, vzdělává v oblasti tance, hudby, hry na nejrůznější nástroje, muzikoterapie, výtvarného umění, multidisciplinární oblasti a specializačních programech. Studenti hrají v souborech a orchestrech nebo zpívají ve sboru. Škola má kolem 3 500 pravidelně se vzdělávajících studentů a přes 100 zaměstnanců.

Bergen Kulturskole deklaruje učení a vyučování formou Suzukiho metody, Talent programu a individuálních přístupů, které umožňují uplatnit různé potřeby jednotlivého žáka. Základními principy je vytvoření pozitivní pracovní atmosféry, rozvíjení kreativity, zapojení žáků a jejich účast v koncertech, výstavách či alternativních performance, přičemž výkon, který na veřejnosti žák nejméně jednou ročně předvede je součástí vzdělávání. Výuka je organizována ve všech obvodech Bergen Kommune, na řadě pracovišť (cca 20 míst), tak, aby vyhověla dobré dostupnosti.

ŘEŠITELSKÝ TÝM PROJEKTU

za Českou republiku - 8 osob + překladatelka

Mgr. Milada Krásenská

koordinátorka ART – spolku pro umělecké vzdělávání, ředitelka Základní umělecké školy Bystřice nad Pernštejnem, odborný pedagog v oblasti hry na akordeon

Mgr. Kateřina Pospíšilová, Ph.D.

Odborný pedagog v oblasti pěvecké hlasové výchovy, dirigentka dětských pěveckých sborů Pramínek, Pramen a Studánka, vedoucí pěveckého oddělení ZUŠ Bystřice n. P.

Mgr. Lenka Macháčková

Odborný pedagog v oblasti smyčcových nástrojů a muzikoterapeut, lektorka ART – spolku pro umělecké vzdělávání, vedoucí oddělení smyčcových nástrojů ZUŠ Bystřice n. P., vedoucí smyčcového orchestru SONK.

Martina Olivová, dipl. um.

Odborný pedagog v oblasti dřevěných dechových nástrojů, lektorka ART – spolku pro umělecké vzdělávání, vedoucí oddělení dechových nástrojů ZUŠ Bystřice n. P., vedoucí dětského divadelního souboru Divadlo Beze Jména.

Bc. Petra Rotkovská, DiS.

Odborný pedagog v oblasti hudební teorie a hudební nauky, vedoucí oddělení hudební nauky ZUŠ Bystřice n. P., absolvent konzervatoře v oboru hry na fagot.

Mgr. Libuše Zítková

Výtvarnice, odborný pedagog v oblasti výtvarné tvorby, včetně keramiky a textilní tvorby, lektorka ART – spolku pro umělecké vzdělávání, vedoucí výtvarného oddělení ZUŠ Bystřice n. P.

Ing. Jaroslav Císař

Odborný pedagog v oblasti žestvových nástrojů, vedoucí detašovaných pracovišť Dolní Rožínce a Strážku při ZUŠ Bystřice n. P.

Eduard Makovský

Odborný pedagog v oblasti hry na klavír a dechové nástroje, dlouholetý dirigent školního dechového orchestru ZUŠ Bystřice n. P.

PhDr. Petra Štajnerová, Ph.D.,

Konsekutivní tlumočnice - norský/český jazyk, profesorka pražské Univerzity Karlovy

za Norsko - 6 osob

Mardon Åvitsland

Ředitel Bergen Kulturskole

Kristin Kvam

pedagog, vedoucí smyčcového oddělení Bergen Kulturskole

Eli Lutterloh

technický ředitel Bergen Kulturskole

Irene Graven

pedagog, vyučující trombon v Bergen Kulturskole

Siv Høy

pedagog, vyučující klavíru v Bergen Kulturskole

Siri Overland

pedagog, vyučující saxofon v Bergen Kulturskole

Solveig Ramsvig

pedagog, vyučující zpěv a klavír v Bergen Kulturskole

NAPLNĚNÍ PROGRAMOVÉHO OBSAHU PROJEKTU

Plánovaný harmonogram **byl splněn ve 100% rozsahu**, konkrétní časové rozpětí aktivit jednacích dnů bylo řešeno v souladu s potřebami partnerské Bergen Kulturskole, program byl doplněný dle plánu návštěvami kulturních akcí a vzdělávacích institucí dle aktuálního dění v Bergenu.

Harmonogram studijní cesty - plán:

25. srpen	cestovní den, přílet, přesun z letiště, ubytování
26. srpen	setkání s partnerem, návštěva Kulturskole, seznámení s vedením školy, pracovní jednání vzájemné představení systému v uměleckém vzdělávání
27. srpen	společná exkurze muzea v Troidhaugen – památník nejvýznamnějšího hudebníka norského Edvarda Griega návštěva koncertu v Troidhaugen
28. srpen	návštěva muzea umění a hudby KODE – Bergen Kunstmuseum účast na akci bergenské kulturní instituce dle aktuální nabídky v daném období
29. srpen	pracovní setkání – pedagogická konference o vzdělávací problematice a možnostech další spolupráce obou organizací formou návazných projektů ukázky přímého vyučování v hudebním a výtvarném oboru, hospitace s ukázkou přímé práce s žáky
30. srpen	odlet, přesun na letiště VH a zpáteční cesta přes území ČR

Realizace projektu dle harmonogramu - skutečnost:

25. srpen cestovní den, přílet, přesun z letiště, ubytování

Realizace: Odjezd z Bystřice n. P. v 8:30, přesun na letiště V. Havla v Praze prostřednictvím dopravní společnosti Prestige transport, odlet ve 14:10. Přesun s přestupem v Kodani. Přílet do Bergenu v 17.50, přesun dopravní společností FlyBus z letiště do Bergenu. Ubytování v hotelu, procházka čtvrtí UNESCO - Bryggen.

Viz obrazová příloha č. 1 - 6

26. srpen setkání s partnerem, návštěva Kulturskole, seznámení s vedením školy, pracovní jednání - vzájemné představení systému v uměleckém vzdělávání

Realizace: Dopoledne proběhla příprava na jednání. Po obědě přesun do Bergen Kulturskole. Ve 13:00 začátek jednání s ředitelem školy Mardon Åvitsland. Seznámení a vzájemné představení odlišností v systému uměleckého vzdělávání v obou zemích. Přednáška ředitele školy Mardon Åvitsland nastínila způsob fungování norského uměleckého vzdělávání, konkrétní způsoby používané jejich školou. Diskuze byla věnovaná odlišnostem a zkušenostem obou stran. Členové týmu také představili zkušenosti a poznatky z české praxe i své osobní zkušenosti. Setkání bylo ukončeno v 15:30.

Řešitelský tým navštívil Greighallen, kde právě probíhala vernisáž výstavy Texture s účastí norské královny Sonji. Setkání s touto osobností norské politicko-kulturní scény bylo mimořádným obohacením prvního jednacího dne.

Viz obrazová příloha č. 7 – 12

27. srpen společná exkurze muzea v Troidhaugen – památník nejvýznamnějšího hudebníka norského Edvarda Griega, návštěva koncertu v Troidhaugen

Realizace: Společná exkurze do hudebního památníku v Troidhaugen. V dopoledních hodinách odjezd busem do Troidhaugen, což je místo cca 10 km vzdálené od Bergenu. Jedná se o muzeum nejvýznamnějšího norského skladatele Edvarda Griega, místo, kde prožil svůj život. V areálu jsme navštívili původní vilku skladatele, jeho pracovnu na pobřeží, hrob skladatele a jeho ženy a moderní muzeum s ukázkami dochovaných materiálů. Ve vile je také mnoho artefaktů včetně autentického klavíru E. Griega. Muzeum je místem definujícími nejen Griegův odkaz, ale také norské hudební tradice, hudební nástroje a folklór. V areálu zahrady je také místo, kde je Grieg pochovaný. Zde se český tým společně poklonil památce norského hudebníka.

V odpoledních hodinách řešitelský tým navštívil jedinečný koncertní sál - Troldsalen, který byl dokončen v roce 1985. Jde o elegantní, moderně pojatý koncertní sál s vynikající akustikou, kde se konají koncertní vystoupení a akce, včetně využití školními vzdělávacími institucemi. Řešitelský tým se zde zúčastnil klavírního koncertu z díla E. Griega.

V odpoledních hodinách návrat místní dopravou do Bergenu.

V 18:00 navštívil řešitelský tým zahájení akademického školního roku Griegovy akademie – hudební fakulty. V nově rekonstruované aule proběhl koncert a představení studentů a komorních těles. Na závěr byla provedena Carmina burana Carla Orffa.

Viz obrazová příloha č. 13 - 18

28. srpen návštěva muzea umění a hudby KODE – Bergen Kunstmuseum účast na varhanním festivalu

Realizace: Studijní návštěva výtvarného projektu - uměleckého muzea KODE, které je jedním z největších skandinávských muzeí pro umění, řemesla, design a hudbu. Jde o jedinečnou kombinaci uměleckých muzeí a domů skladatelů v Bergenu a okolí, s výstavními projekty současného umění, historických objektů, koncertů a parků. Jednou z priorit muzea jsou vzdělávací umělecké programy pro děti a mládež.

Řešitelský tým navštívil jednotlivé budovy muzea KODE, které nabízejí krátkodobé výstavy umění a designu, jakož i rozsáhlé prezentace díla předního norského expresionisty Edvarda Muncha, J. C. Dahla a Nikolai Astrupa. Je zde také samostatné oddělení, věnované zejména vzdělávání pro děti – umělecká laboratoř - KunstLab. V roce 2014 získalo muzeum KODE ocenění "Museum of the Year".

KunstLab - jedná se o první muzeum umění určené převážně pro děti a mládež. Výstavní projekt je připraven jako velká laboratoř, která je připravena umožnit dětem divit se, přehrát ukázky, prozkoumat a vyjít jako „umělecký expert“. KunstLab splňuje nejnovější poznatky a představy, jak má umělecké muzeum působit na děti a dospívající za specifických, vlastních podmínek. Muzeum má velkou výstavu umění a ilustrací pro děti, pravidelně zde probíhají workshopy. KunstLab má celou řadu organizovaných akcí pro rodiny s dětmi, školy a

školky, rodinné dílny zde probíhají každý víkend a během celých prázdnin. Návštěvou KunstLab jsme se poučili o nejlepší praxi, jak vytvářet vhodné podmínky pro nejmladší generaci, aby si našla cestu k umění a kulturnímu dědictví.

Ve večerních hodinách navštívil řešitelský tým koncert v rámci varhanního festivalu v Bergenu koncert v DomKirken a vyslechl jedinečné vystoupení a mimořádný zvuk varhan v této katedrále.

Viz obrazová příloha č. 19 - 24

29. srpen pracovní setkání – pedagogická konference o vzdělávací problematice, ukázky přímého vyučování, přímé práce s žáky

Realizace: Pedagogická konference - pracovní jednání s pedagogy partnerské Bergen Kulturskole o vzdělávací problematice. Dopolední část začala v 11.00 a zúčastnili se jí všichni zástupci partnerských stran.

Diskutována byla témata, zaměřená na uvedené jednotlivé otázky, aktuálně se prolínající problematikou obou školských zařízení:

- liberalizace vzdělávacího procesu, vzdělávací autonomie, požadavky na pedagogy
- zavádění nových forem a metod do výuky – v ČR RVP a ŠVP, v Norsku šesti úrovněový systém
- pedagogické směřování žáka k osvojování si klíčových kompetencí a jejich prezentace
- rovné přístupy k uměleckému vzdělávání – zkušenosti a praxe s menšinami, migranty
- postupy při udržování a rozvíjení kulturních tradic související se vzděláváním, výuka na lidové nástroje

Diskutovány byly také praktické otázky práce s žákem, způsob přijímání žáků, rozvíjení nadání a talentu, pořádání školních koncertů, výstav a účast žáků na těchto akcích. Výstupy z tohoto jednacího dne jsou v závěrečné zprávě rozpracovány za jednotlivé členy řešitelského týmu samostatně, s ohledem na odbornost a vyučovaný předmět každého z členů.

Druhou částí jednacího dne byly přímé návštěvy vyučování ve vybraných oborech a lekcích. Řešitelský tým byl přítomný ve výuce sólového zpěvu, skupinové výuce hry na saxofon, hry na housle, na violoncello a výuce na hardigfele. Ačkoliv šlo o začátek školního roku v Norsku, přesto žáci předváděli ve výuce velmi slušné výsledky. Formou náslechu jsme mohli vstřebat tvůrčí atmosféru, metodické nuance a postupy, vedoucí k vzdělávacímu cíli, včetně Suzukiho metody, která je v ČR minimálně uplatňovaná.

Celý jednací den byl uzavřený projednáním způsobů možné další partnerské spolupráce, ať již návštěvou norských partnerů v České republice, popř. spoluprací na společném projektu zahrnujícím také práci žáků – např. společná výstava výtvarného oboru, společný koncert a další otvírající se možnosti.

Viz obrazová příloha č. 25 - 36

30. srpen odlet, přesun do Prahy na letiště VH a zpáteční cesta přes území ČR

Realizace: v časných ranních hodinách přesun Flybusem na letiště v Bergenu, v 8.00 odlet do Prahy s přestupem v Oslo. V Praze odjezd s dopravní společností Prestige transport zpět do Bystřice n. P. Příjezd v 16.00.

NAPLNĚNÍ CÍLŮ A VÝSTUPŮ PROJEKTU

Naplnění cílů projektu

Dosažení cílů proběhlo v plném rozsahu. Výměna zkušeností a know-how v oblasti umění mezi norskou uměleckou školou Bergen Kulturskole a českým vzdělávacím zařízením ART – spolek uměleckého vzdělávání vedla k významnému poznání všech zúčastněných:

- navázání partnerství mezi dvěma vzdělávacími institucemi v oblasti umění
- poznání norského vzdělávacího systému v oblasti uměleckých oborů
- výměna zkušeností a nejlepší praxe mezi pedagogy v jednotlivých vzdělávacích oblastech umění
- využití získaných zkušeností o formách a metodách výuky v Norsku, možnost další vhodné aplikace postupů v ČR
- v budoucnu snaha o vytvoření partnerské komunikační platformy trvalejšího charakteru

Dosažené výstupy projektu

Bylo dosaženo všech konkrétních výstupů v souladu s plánem:

- zvýšení erudice, rozhledu a odborné kvalifikovanosti pedagogů ZUŠ a ART – spolku uměleckého vzdělávání
- osvojení norských metod rozvoje uměleckého talentu u dětí, způsobů práce s žáky, srovnání s českou praxí a metodikou
- seznámení se s materiálním vybavením v norském školství, s používanými pomůckami, hudebními nástroji a technikou
- výměna notových materiálů a výukové literatury, především z oblasti lidové hudby a národních skladatelů
- publicita formou tiskové zprávy o projektu, zveřejněním informací na internetových stránkách, v tisku.

Za ART – spolek uměleckého vzdělávání zapsala Mgr. Milada Krásenská

OBLAST SMYČCOVÝCH A STRUNNÝCH NÁSTROJŮ V BERGEN KULTURSKOLE

Počet žáků v oddělení celkem: 1500

Počet žáků hrajících na smyčcové nástroje: 517

Počet pedagogů: 15

Typy výuky: hra na klasické housle, violu, violoncello a kontrabas, hra na Hardingfele

Výuka na smyčcové nástroje probíhá od prvopočátku SUZUKIHO METODOU (dále jen SM) t.j. skupinová výuka 8 – 15 žáků najednou. Velice propracovaná SM je realizována ve skupinách dětí 6 let, 7 let a 8 let. Po třech letech se talentovanějším žákům nabízí individuální výuková hodina, ostatní pokračují dále ve skupině. K individuální výuce je pak doporučována hra v tělese, případně komorní hra. Na kolektivní výuku je kladen velký důraz, v Bergenu funguje mnoho orchestrů, většinou jsou ale tvořeny nadšenými amatéry, jen post dirigenta zastávají profesionální pedagogové vysílání hudební školou. Hra na kontrabas se teprve rozvíjí.

Cíle výuky:

- hudebně vedený žák
- metodiky přizpůsobené věku žáka s důrazem na kvalitu výuky
- spolupráci mezi kolegy
- podpora žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí
- podpora žáků z jiných kultur
- zapojení co největšího počtu dětí do hudebního vzdělávání.

Problémy:

- jak pracovat s dětmi, které nemají podporu rodičů
- podpora dobrovolnické činnosti orchestrů s cílem udržet děti co nejdéle v kontaktu s hudbou
- zajištění erudovaných pedagogů.

Vybavení školy:

- k dispozici mají žáci kvalitní nástroje, které jsou jim za úplaty půjčovány, pakliže žák doroste „celému nástroji“, kupuje si svůj. K dispozici je opravdu velké množství
- dokonce i kontrabasy jsou různých velikostí, výuky se tedy mohou účastnit i mladší a menší žáci.

Handarger fiddle – norský Hardingfele:

- speciální 9- ti strunné housle, charakteristické pro Norsko a hlavně Bergen. Využívají se v místním folklóru, který je též jako předmět vyučován. O výuku hry na Hardingfele je velký zájem, protože folklór je velice podporovanou kulturní oblastí v rámci zachování tradic a i tyto velice drahé nástroje jsou dětem půjčovány.

Celkový dojem z výuky v Kulturskulle v Bergenu byl velice dobrý. Osobně jsem nikdy Suzukiho metodou neučila, protože je vhodná pro větší skupiny žáků stejné věkové kategorie a v naší ZUŠ jsem nikdy tak velkou skupinu neměla. Ale překvapila mě úroveň žáků, zvláště ve skupině violoncell a Hardingfele. Velice bych stála o spolupráci s nějakým smyčcovým orchestrem.

Za smyčcové oddělení: Mgr. Lenka Macháčková

SBOROVÝ ZPĚV

Ač je Kulturskole jediná základní umělecká škola v Bergenu, tak nemá žádný vlastní pěvecký sbor. Pouze zajišťuje učitele, který chodí vést sbory, které působí při základních školách a kostelích. Děti zde začínají zpívat od 6 až 7 let a velký podíl na organizaci sboru mají rodiče, učitel ve sboru vykonává pouze uměleckou práci. Kulturskole zaměstnává jednoho sbormistra na plný úvazek. Výuku školního ani kostelního sboru jsem neměla možnost slyšet, takže nelze srovnat a posoudit úroveň. Bohužel jsem ani neměla možnost se potkat se sbormistrem a vyměnit si názory, či si odvést nějakou norskou dětskou sborovou literaturu. Od nás jsem do Bergenu přivezla sborové úpravy lidových písní F. Lýska.

SÓLOVÝ ZPĚV

Na bergenské Kulturskole nemají jednotnou metodiku ani osnovy pro výuku sólového zpěvu. Volba výukových metod a repertoáru zcela závisí na učiteli. Bergenská škola zaměstnává 6 učitelů, ale žádný nemá plný úvazek jen na zpěvu. Děti začínají zpívat od 10 let, není dána ani délka a forma výuky, většinou se vyučuje jednotlivcům 20 minut týdně nebo dvojicemi 40 minut. Talentovaný žák může mít výuku 45 minut.

V Bergenu nevyučují jen sólový klasický zpěv, ale i moderní a lidový. Technické vybavení školy je pro všechny druhy zpěvu na vysoké úrovni, včetně možnosti adekvátních doprovodů pro moderní a lidovou hudbu. Funguje tady spolupráce mezi jednotlivými obory, takže žáci studující moderní hru doprovází populární zpěv, žáci navštěvující hru na lidové nástroje mohou doprovázet lidové zpěváky. Na koncertě Griegakademiets na zahájení akademického roku, který jsme navštívili 27. 8. 2016, jsem slyšela, že různé druhy zpěvu se dají studovat i na vysoké hudební škole a i zde byla samozřejmostí spolupráce mezi studenty.

Trochu mě překvapilo neútné prostředí Kulturskole, ale učitelé byli k dětem velmi pozitivní a k výuce přistupovali tvořivě a zábavně. Měla jsem možnost sledovat jednu hodinu výuky sólového zpěvu, vzhledem k tomu, že to byla první hodina po prázdninách, tak nemohu hodnotit všechny aspekty výuky, ale určitě je větší důraz kladen na pohodovou výuku, než na kvalitu. Dostala jsem noty pro píseň E. Griega Vond Dag a duet Let us Sander, což je upravená Gavota H. Purcella, které určitě využiji při své výuce.

Na Kulturskole se mi líbilo zapojení rodičů do výuky a spolupráce mezi jednotlivými obory. Je zde patrná snaha, aby výuka děti bavila a lásku k hudbě si odnesly do dalšího života, i když sami nebudou precizní hudebníci a zpěváci.

Za pěvecké oddělení: Mgr. Kateřina Pospíšilová, Ph.D.

System uměleckého vzdělávání v Norsku:

V Norsku existují „odpolední“ umělecké školy tak, jako u nás, vzdělávají žáky v podobném věkovém rozpětí. Snahou však je přenést výuku i do jednotlivých základních škol, aby byla nabídka pro děti snadno dosažitelná. Souvisí to zřejmě mimo jiné s většími vzdálenostmi a obtížnějším cestováním v Norsku. Bergenská škola věnuje pečlivou pozornost integraci dětí z jiného kulturního prostředí.

Ve výtvarném oboru se většinou vyučuje ve dvouhodinových blocích, vyučovací hodina však má 60 minut (celkem tedy 120 minut), takže to je srovnatelné s našimi tříhodinovými bloky, kdy vyučovací hodina má 45 minut (celkem 135 minut).

Vzdělávání učitelů:

Na pedagogických fakultách existuje obor určený přímo ke vzdělávání učitelů výtvarných oborů uměleckých škol. Nicméně přímo v Bergenu je tak velká konkurence, že učitelé výtvarného oboru bergenské Kulturskole mají většinou vystudovanou ne pedagogickou, ale přímo uměleckou školu, což zaručuje jejich vysokou odbornou kvalitu. To však nestačí, škola dbá na to, aby učitel byl erudovaný a citlivý i v přístupu k dětem, k rodičům a také k veřejnosti.

Počet dětí ve skupině:

Obvyklý počet je 8 až 10, což považuji i já sama za optimální pro efektivní výuku. Při větším počtu klesá kvalita výuky, protože se učitel nemůže věnovat dostatečně dlouho každému dítěti osobně a rozvíjet jeho individuální potenciál.

Další podrobnosti a postřehy:

Vybavení výtvarného oboru je podobné jako u nás, bystrická ZUŠ disponuje pravděpodobně dokonce většími prostory. Co bylo překvapující je skutečnost, že bergensští kolegové poměrně málo používají větší formáty papíru. Na druhé straně jsou učebny vybaveny tiskárnou a kopírkou. Rozvíjí se i multimediální tvorba (animace, film).

Další přínosy:

Vynikajícím zážitkem byla návštěva muzea KODE, v jehož prostorách jsou vystavena například díla Picassa, Braqua a dalších proslulých umělců. Zcela mimořádným zážitkem však bylo zhlédnutí děl norského expresionisty a symbolisty Edvarda Muncha. Zážitek z přímého působení jeho rozměrného vynikajícího díla Inger na pláži nelze nahradit působením jakkoli dobré reprodukce. Souvisí to zcela jistě i s velikostí obrazu, kdy reprodukce v knihách a v dalších médiích jsou vždy menší a nikdy nemohou zprostředkovat silný emocionální náboj, kterým dílo disponuje. Jednalo se skutečně o naprosto ojedinělý zážitek. I další Munchova díla bylo možné vnímat tak, jak to bylo umělcem zamýšleno, nezprostředkovaně, přímo a s naléhavostí, která jim je vlastní. Protože bylo v muzeu dovoleno fotografovat, bylo možné pořídit detailní záběry vystavených děl, které budou použity pro další práci s dětmi. Děti tak budou moci vnímat malířskou genialitu světových tvůrců, jejich citlivost a vytříbenou formu.

Za výtvarný obor: Mgr. Libuše Zítková

OBLAST DŘEVĚNÝCH DECHOVÝCH NÁSTROJŮ

System výuky na norských uměleckých školách je odlišný od evropského standardu. Základem je, že v začátcích (1. a 2. ročník) se žáci učí po skupinách, tzv. Suzukiho metodou. Má to určité výhody. Žáci se snaží vnímat ostatní spoluhráče i učitele, který jim předehrává. Doladují se k nim a procvičují se i v přesnosti rytmu.

Hudební nauku jako předmět nemají. Vše se učí během výuky hlavního oboru formou hry. Ve 2. ročníku jsou schopni rozpoznat intervaly, umí vyťukat rytmus podle not a využívají to při poslechu reprodukováné hudby. Z not hrají většinou až od 3. či 4. ročníku, ale noty číst umí. Do té doby procvičují paměť a vše hrají zpaměti. Na to, že výuka probíhá tímto způsobem, mě překvapilo, jaké úrovně jsou schopni dosáhnout. Měla jsem možnost vidět výuku i vyšších ročníků 5. a 6. Probíhala zde hodina komorní hry. Jelikož byla první ve školním roce, čekala jsem, že úroveň nebude valná. Mile mě překvapilo, když učitelka rozdala žákům noty a ti se s naprostou soustředěností snažili zahrát skladbu, co nejlépe, hned napoprvé. A dařilo se jim to velmi dobře.

Na norském systému také oceňuji spolupráci s rodiči. Ti jsou většinou na hodinách se svými dětmi. V prvních ročnících je jejich přítomnost na hodinách vyžadována. Rodiče jsou aktivně zapojeni do výuky. V prvních hodinách se s nástrojem seznamují rodiče a učí se základy, aby pak mohli být svým dětem nápomocni. Později se přidávají i děti, ale rodiče jsou stále podstatnou složkou výuky. Hraní svých dětí doprovází zpěvem, nebo jim při hře pomáhají. Mají také zodpovědnost za zapůjčené nástroje, takže se o ně starají a dětem je vždy před hodinou nachystají a po hodině nástroj vyčistí a uklidí.

Jako obrovské plus vidím vybavení školy po stránce nástrojových archivů. Škola dává k dispozici všem žákům nástroje (mimo klavíru). Měla jsem možnost do těchto archivů nahlédnout a zjistila jsem, že všechny nástroje jsou té nejvyšší kvality, tudíž žáci hned začínají na výborné nástroje. U nás je bohužel nutnost začínat na nástroje nižší kvality, vzhledem k ceně, jelikož kvalitní nástroje jsou pro průměrnou českou rodinu v podstatě nedostupné a škola není schopná zajistit nástroje v takovém rozsahu, jako to vyžadují počty žáků v jednotlivých oborech.

Dalším rozdílem norského systému uměleckého vzdělávání je to, že na školu může být přijat naprosto každý. Nemusí vykonávat žádné talentové zkoušky, ani není nijak prověřován jeho talent. Jak jsem již zmiňovala, v prvních ročnících je žák vyučován skupinově a postupně je rozřazován do individuální výuky a ty se také dělí, na klasickou výuku nebo program Talent. Ti, kteří jsou v programu talent, mohou mít až několik hodin týdně a ve většině případů jsou cíleně připravováni ke studiu hudby.

Já jsem z norské výuky nadšená, ale asi bych neměnila. Myslím, že individuální přístup k našim žákům je určitě produktivnější a i my nabízíme žákům práci ve skupinách, což jsou různá komorní seskupení, soubory a orchestry. Takže resumé: Každé školství má něco do sebe, ať je to Evropa, Severské Země, Amerika či jiné vyspělé státy. Každý má svou metodu, je na ni zvyklý a určitě je podle každého, ta jeho, ta nejlepší. Ale u každého najdete něco, co můžete využít i při vaší výuce. Návštěva Kulturskole v Bergenu, pro mě osobně, byla určitě přínosem a ráda se tam zase podívám.

Za dechové oddělení Martina Olivová, dipl. um.

Hudební nauka, dřevěné dechové nástroje

Do Bergenu jsem odjížděla jako zástupce oddělení hudebních nauk, ale také jako učitelka dřevěných dechových nástrojů. Co mě překvapilo v norském systému vzdělávání, tak právě výuka hudební nauky. Ta se tam totiž jako samostatný předmět koná pouze u nadaných žáků. Všichni zbývající žáci hudebního oboru, se v hudební teorii vzdělávají přímo v hodině hlavního oboru. Toto propojení mi připadá dobré. A navíc individuální výuka v hudební teorii je dle mého názoru také lepší. Otázkou je jaké množství učiva nebo vůbec okruh zaměření zvládnou. Bohužel tohle jsme neměli možnost prozkoumat, neboť nemají přesně stanoveny, co se má každý žák za rok naučit. Vzdělání je tedy relativní, protože každý žák může mít za rok jiné vzdělání. Nějaké osnovy by asi měly být dány, ale jinak se mi individuální přístup líbí.

Exkurze do památníku Edvarda Griega

Třetí den naší expedice do Norska jsme se vydali na prohlídku památníku Edvarda Griega. Grieg sice pocházel z Bergenu, ale žil a skládal v Trolldhaugen. V Trolldhaugen je tedy jeho dům, muzeum a také nádherný koncertní sál. Měli jsme k dispozici průvodce, takže jsme se dozvěděli spoustu zajímavostí. Exkurze začala prohlídkou muzea, kde byly uloženy některé relikvie z Griegova života. Dále následovala prohlídka vily, kde žil se svojí ženou. Samostatně jsme pak sestoupili k jeho domku, kde skládal a také k jeho hrobu umístěného ve sklaní stěně. Na závěr nás čekal koncert v neobvyklém hudebním sále. Ze sálu byl úchvatný výhled na moře a měli jsme štěstí na vynikající klavíristku z Bergenské univerzity, takže opravdu úžasný hudební zážitek. V tomto sále se konají každý týden koncerty Griegovy hudby, což je skvělé. Exkurze do Griegova památníku nám přinesla mnoho nových informací a zážitků

Za oddělení hudební teorie Bc. Petra Rotkovská, DiS.

OBLAST DETAŠOVANÝCH PRACOVIŠŤ, DECHOVÉ NÁSTROJE

Na základě cesty do norské Kulturskole v Bergenu jsem při krátkém pobytu v této škole dospěl k těmto poznatkům.

1. Výuka ve škole:

Z celkového zhodnocení výuky školy ze strany pana ředitele školy lze konstatovat, že v Norsku na tomto typu škol je snaha poskytnout vzdělání v oblasti kultury co největšímu množství dětí ve věku od 6 do 18 let, což v porovnání se systémem jaký je u nás (je zde spíše snaha o výběrovou školu na základě určitých talentových předpokladů) jiná priorita. Když pomínu počet žáků v norské škole oproti našemu počtu, mám za to, že tento jejich systém odpovídá spíše jednotlivým kroužkům v oblasti kultury, které by se daly spíše srovnávat s našimi Domy dětí a mládeže.

Pokud se mohu vyjádřit k vlastní výuce, kterou jsme mohli v omezeném rozsahu vidět, lze říct, že zde je oproti naší výuce kladen daleko větší důraz na kolektivní výuku hry na nástroje zejména v nižším věku. Rovněž délka výuky v jednotlivých oborech se mi jeví jako nedostatečná, neboť zde učitel nemá mnoho možností individuálně s žákem pracovat vzhledem k času, který na něj má. Těžko potom může vysvětlovat, co má žák do příště nacvičit, natož s ním probrat čemu se má doma v samostatné přípravě věnovat, což je zejména u začínajících žáků a žáků v prvních třech letech studia to nejdůležitější. Rovněž skupinová výuka, kterou jsem měl možnost vidět ve třídě saxofonů, se mi jevila ze strany učitele jako velmi propracovaná a pro děti přitažlivá, nicméně podle mých zkušeností a způsobu výuky mých žáků dosti pomalá a pro jejich rychlejší hudební růst na třetí rok hraní málo efektivní. Přece jenom v individuální výuce je podle mého názoru možnost hudebního růstu žáka daleko větší. To že individuální přístup je daleko efektivnější mě přesvědčilo ve výuce kolektivních houslí patrně začátečníků, kde sice naprostá většina těchto žáků věděla, co hraje, reagovala na pokyny přítomných učitelek, ale jsem přesvědčen, že zde chybí to, co by měl začínající žák dostávat od svého učitele už v samotných začátcích, tj. správné držení nástroje, správný způsob hry, odstraňování chyb a nedostatků a přípravu na další výuku. To podle mého názoru 2 přítomné učitelky nemohou plnohodnotně zvládnout. Naopak velkým kladem je přítomnost klavírního korepetitora, který svým doprovodem žákům pomáhá v pestrosti výuky. Rovněž jako klad oproti naší škole bych hodnotil účast rodičů na této výuce.

Klady takto prováděné výuky:

- Schopnost od začátku výuky provádět hru v kolektivu spolužáků (možnost souhry, spolupráce při ladění ...)
- Při vhodném vedení výuky ze strany učitele zdravá ctižádostivost mezi žáky a snaha být nejlepší
- Porovnání zvládnutí přípravy na výuku jednotlivých žáků v rámci skupiny a jejich pochvala před ostatními a tím snaha zvýšit motivaci ostatním

Nedostatky takto prováděné výuky:

- Nemožnost s jednotlivými žáky pracovat individuálně podle jejich schopností (ne všichni mají stejné předpoklady)
- Věnovat se výuce hry na nástroj do větší hloubky, zaměřit se na zdokonalení hry po stránce techniky, kvality tónu, zaměřit se na nedostatky...
- U těch talentovanějších může vzhledem k tomu že v rámci skupinky to zvládá dobře dojít k určitému uspokojení a tak sice výuku zvládá, ale při individuální výuce by při dobrém vedení učitele dosahoval podstatně lepších výsledků
- Při neúčasti na výuce několik hodin po sobě, dochází pravděpodobně u žáka nemožnost ihned se plně zapojit do výuky skupiny, což snižuje pokrok vpřed celé skupiny

2. Materiálně technické zabezpečení školy:

Po stránce možností školy prostorově škola v podstatě splňuje kritéria pro samotnou výuku. I přes ujišťování ředitele školy o nedostatku prostředků na provoz školy, lze z toho co jsme viděli konstatovat, že je to podobné jako u nás. Tzn., že škola musí vyjít s tím, co dostane a za uvedené prostředky se snažit prezentovat tak, aby příště dostala stejně nebo pokud možno víc.

Co lze však této škole závidět je sklad nástrojů, kterým škola disponuje nejen co do počtu, ale zejména v jejich kvalitě. Aby měla možnost půjčit každému žákovi kvalitní nástroj potřebný pro výuku se jen tak nevidí a zde musím konstatovat, že v tomto jsou daleko před námi.

3. Účast na kulturních akcích studijní cesty:

Všechny měly něco do sebe, každý z nás mohl být spokojen, z mého pohledu se mi nejvíce líbil koncert v GRIEGAKADEMIETS – koncert studentů této školy. Na to, že byl teprve začátek školního roku, předvedli velmi dobré výkony a souhra v jednotlivých souborech byla velmi dobrá.

Za oddělení detašovaných tříd a dechových nástrojů zapsal Ing. Jaroslav Císař

OBLAST VÝUKY HRA NA KLAVÍR, DECHOVÝ ORCHESTR A ŽESŤOVÉ NÁSTROJE

Ve dnech 25. – 30. srpna 2016 jsem se zúčastnil exkurze do Bergen Kulturskule v norském Bergenu (obdoba naší základní umělecké školy). Nejen, že jsme byli podrobně seznámeni s chodem školy, ale bylo nám umožněno zúčastnit se i vyučování v řadě tříd. Jelikož jsem učitelem v ZUŠ již 35 let a podrobně znám problematiku výuky v ZUŠ, mohu srovnávat. Tady jsou mé postřehy a nové zkušenosti:

1. Nároky na učitele jsou na této škole velice vysoké. Učitel musí mít nejen odpovídající vzdělání, ale také nejméně 3 roky praxe jako výkonný umělec. Jeho povinností v rámci úvazku je zároveň účinkování v některém uměleckém souboru (kapely, orchestry apod.) Pokud tyto požadavky nesplňuje, může práci učitele vykonávat, prokáže-li své umělecké a pedagogické kvality.
2. Finanční a materiálové vybavení školy je s našimi ZUŠ nesrovnatelné. Vyjma klavíru hrají žáci na školní nástroje odpovídající svou velikostí fyzickým dispozicím žáka. Pro příklad uvádím žáky na saxofon. Ti nejmenší začínají na soprán saxofon, po dvou letech jej vymění za alt saxofon, potom za tenor saxofon a mohou dojít až k baryton saxofonu. A škola jim poskytuje i plátky, což také není zanedbatelná položka.
3. Školné činí cca 3000 NOK ročně, což je s ohledem na příjmy Norů méně než v naší ZUŠ.
4. Výuka probíhá buď individuálně nebo ve skupině. O způsobu výuky rozhoduje učitel a může ho měnit podle potřeby. Na skupinovou výuku se klade velký důraz, protože žáci mohou srovnávat své dovednosti se spolužáky, v hodině se necítí osamoceni, získávají nové kamarády atd.
5. Jedna lekce trvá pouhých 20 minut a obsahuje jak hru na nástroj, tak výuku teorie. Lekce jednotlivých žáků je možné spojit. To znamená, že např. 3 žáci mají dohromady 60 minut.
6. Učební osnovy či ŠVP škola nemá. Výjimkou je hra na klavír, kde učitelé poprvé tento školní rok vytvořili šesti úrovnový program, který říká, jaké dovednosti by měl žák v jednotlivých úrovních získat. Není však určeno, zda má žák jednu úroveň zvládnout za rok, za dva či za tři roky.
7. Pro nadané žáky je určen zvláštní vzdělávací program, který dovoluje lépe využít a rozvíjet jejich vrozené nadání.
8. Bohužel jsem neviděl zkušebnu dechového orchestru, a to pravděpodobně proto, že dechové orchestry zkoušejí mimo hlavní budovu školy (výuka probíhá celkem v 20 budovách v Bergenu a okolí).
9. Náš vzdělávací program je mnohem propracovanější. Přestože od Sametové revoluce pokusy se ŠVP značně snížily požadavky na konečnou úroveň vzdělání žáků ZUŠ, považuji náš systém za lepší. Neškodilo by ale, zamyslet se nad Komenského sloganem „škola hrou“.

Návštěva Trolldhaugen, kde je muzeum Edvarda Griega, dům, kde žil a koncertní síň, ve které jsme měli možnost vyslechnout klavírní koncert z mistrova díla, a dále koncert studentů Griegovy hudební akademie k zahájení školního roku byly pro mě velkým zážitkem.

Za klavírní a dechové oddělení zapsal Eduard Makovský

ZÁVĚR A SHRNU TÍ

Projekt „Studijní cesta - výměna zkušeností a dobré praxe v oblasti uměleckého vzdělávání“ realizovala nezisková organizace ART – spolek uměleckého vzdělávání.

Osm pedagogů navštívilo v rámci pětidenní studijní cesty vzdělávací zařízení pro mladé norské talentované školáky – Bergen Kulturskole, což je obdoba českých Základních uměleckých škol. Studijní cesta proběhla na konci srpna v termínu 25. - 30. 8. 2016, a byla zaměřená na poznání norského systému uměleckého školství. V jednacích dnech proběhlo setkání s norskými pedagogy, výměna know-how a specifických pedagogických postupů. Došlo i na pedagogické hospitace v konkrétních hodinách výuky houslí, saxofonu, violoncella, zpěvu, ale také např. dokumentárního filmu nebo tradičních norských hardingfele.

Významnou součástí studijní cesty byla návštěva hudební fakulty Griegovy akademie v souvislosti se zahajováním akademického roku. Řešitelský tým vyslechnul zahajovací koncert studentů. Navštívil také koncert a muzeum v nedalekém Troldhaiugen, kde žil a tvořil nejznámější norský skladatel Edvard Grieg a festivalový varhanní večer v Domkirke Bergen. Mimořádným zážitkem bylo hudební vystoupení královské gardy a setkání s norskou královnou Sonjou před vernisáží její výstavy Texture v Grieghallen.

V oblasti výtvarného uměleckého vzdělávání byla mimořádnou zkušeností návštěva muzea KODE, které kromě obvyklých výstavních projektů má jako samostatný oddíl dětskou „Uměleckou laboratoř“ (KunstLab), ve které probíhají tvořivé projekty pro děti a rodiče a výstavy, zaměřené na kreativní vícesmyslové vnímání umění již od nejmladšího věku.

Celá studijní cesta proběhla v plánovaném rozsahu a splnila cíle a výstupy v kontextu s plánem projektu. Mohla proběhnout díky podpoře norských fondů, konkrétně fondu pro bilaterální spolupráci na národní úrovni a významným způsobem obohatila profesní rozhled všech zúčastněných.

Realizace byla podpořena z EHP a Norských fondů 2009 – 2014
v rámci Fondu pro bilaterální spolupráci na národní úrovni.